

Методична розробка

Учитель Павленко Н. М.

Аналіз художнього твору І. Багряного «Тигролови», 11 клас

№	Рівні	Зміст	Методи, прийоми	Форми роботи
1	Історико-літературний.	<p>Розглядається історичний контекст твору: <u>-Літературний напрямок:</u> модернізм. Течія: неореалізм, неоромантизм. <u>-Угрупування.</u> У 20- 30роках ХХ століття молодий Багряний вів активну громадську діяльність. У 1924 році вступив до Охтирської філії організації селянських письменників «Плуг». З 1926 року займається літературною діяльністю, вступив до опозиційного літературного об'єднання МАРС, де зблизився Валер'яном Підмогильним, Євгеном Плужником, Борисом Антоненком-Давидовичем, Григорієм Косинкою, Годосем Осьмачкою. 16 квітня 1932 був заарештований у Харкові й звинувачений «у проведенні контрреволюційної агітації», відправлений на Далекий Схід. У 1937 році Багряний тікає, переховується в тайзі живе серед українців Зеленого Клину. Це дасть підстави написати роман «Тигролови». 1940 рік –радянсько-німецька війна. Багряний бере участь у створенні Української Головної Визвольної Ради (УГВР).</p>	<p>Міні-лекція вчителя.</p> <p>Дослідницька робота.</p>	<p>Індивідуальна.</p> <p>Робота в групах.</p> <p>Обмін думками, парна.</p>

Перебуваючи на окупованій німцями Західній Україні, переховуючись деякий час від Гестапівців у Моршині, Іван Багряний написав твір за 14 днів у 1944 році. В основу роману поклав власний гіркий притайожний випадок. Роман надрукований у львівському журналі «*Вечірня година*» під назвою «Звіролови». Того ж року на літературному конкурсі у Львові роман був нагороджений першою премією, яку розділив з повістю Тодося Осьмачки «Старший боярин» (гімн Україні, присвячений красі української землі та красі людських почуттів).

Аби не бути розстріляним, 1945 року Багряний емігрував до Німеччини, але й там не було свободи. 1948 року заснував Українську революційно-демократичну партію (УРДП) і відтоді цілих 17 років — до самої смерті редагував газету „Українські вісті“. Письменник був головою Виконавчого органу Української Національної Ради і заступником президента УНР.

- Творча історія:

В основу твору покладено автобіографічні події: заслання Багряного на далекий Схід, в ГУЛАГ. Утікши із етапного спецпотягу НКВС, що перевозив смертників ГУЛАГу до Сибіру, автор «Тигроловів» майже два роки жив із тайгою одним життям, глибоко пізнавав і полюбив цей далекий і суворий край та його мешканців, не тільки людей, а

Вправа «Учимося аргументувати».

Робота зі статтею підручника.

Індивідуальна.

й тварин. А його герой Григорій Многогрішний увібрав у себе чимало багрянівських рис характеру. Роман створений у 1944 році під назвою «Звіролови», (перевиданий у 1946 під назвою «Тигролови»).

- Оцінка твору критиками різних епох.

Серед української діаспорської літкритики, цікавими є відгуки професора-україніста Гарвардського та Колумбійського університетів Юрія Шереха, літературознавця Юрія Лавріненка та письменника Василя Чернограя. У своєму відгуку на роман 1944 році, майже одразу після виходу першої редакції роману, Шерех відзначив, що заслуга Івана Багряного, перш за все в тому, що він *«стверджує жанр українського пригодницького роману...»*.

А Чернограй, у своїй рецензії від 1953 року що вийшла під заголовком «Поема всепереможного оптимізму» й була надрукована у торонтському часописі "Нові дні", зауважив, що цей твір *«є епопеєю мужньої боротьби й перемоги нового українства над природою і над його ворогами... Твір високопатріотичний, високомистецький і повселюдському гуманний»*.

Вихід твору Багряного викликав певний резонанс у закордонній критиці. Роман був перекладений іноземними мовами. Сам твір отримав переважно схвальні відгуки та рецензії від іноземних літкритиків, зокрема літературознавець Юрій

Проблемне питання.

Лавріненко у 1963 році в нью-йоркському часописі "Листи до приятелів" зазначив, що *«щедра і прихильна критика в англосакській і німецькій пресі свідчить про те, що «Тигролови» стали новим — і саме українським — словом у пригодницькому жанрі світової літератури»*. Проте, твір також отримав і негативний критику, зокрема від нідерландських літературознавців.

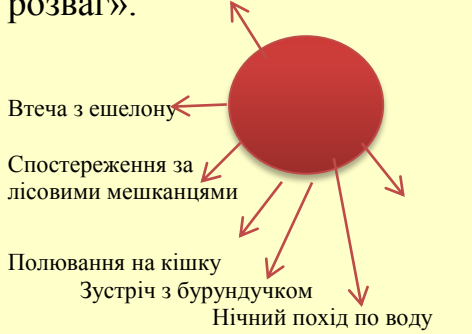
Щедра і прихильна критика в англосакській та німецькій пресі свідчить про те, що «Тигролови» стали новим – і саме українським – словом у пригодницькому жанрі світової літератури.

-Сприйняття твору сучасниками письменника.

Сучасники письменника згадують, що книжка мала великий попит у закордонних читачів, особливо в Західній Німеччині — її купували молоді до свят або до першого причастя. Жваво відгукнулася на нього й німецька критика, яку «захоплюючий пригодницький роман» приваблював і цікавим сюжетом, і майстерними, уражаючими описами, і сильними характерами. Роман «Тигролови» було перекладено німецькою мовою й видано в м. Кельні 1946 року трьома накладами, а також перекладено англійською, французькою, голландською та іншими мовами. Загальний тираж роману становив три мільйони.

-Оцінка твору в контексті сучасного

		<p><u>прочитання.</u></p> <p>Сучасні незаангажовані дослідження визнають І.Багряного найпопулярнішим письменником української еміграції, адже твір викликав гарячі дискусії, бо митець торкався актуальних тем.</p> <p>На жаль, сьогодні бракує таких яскравих, правдивих героїв, для яких сміливість стала запорукою щастя. Вони стали лицарями духу, неприрученими "тиграми" у світі насильства.</p>		
2	Концептуальний	<p><u>-Визначення теми, проблеми, ідеї, пафосу.</u></p> <p>Тема: життя людини в умовах тоталітарної системи; життя українців-переселенців у Зеленому Клину (Далекий Схід).</p> <p>Проблематика:</p> <ul style="list-style-type: none"> — трагедія України в комуно-фашистській імперії; — морально-етичні взаємостосунки в сім'ї; — роль українських звичаїв і обрядів у родині, що мешкає у тайзі; — життя і смерть; — сила волі, витримка, прагнення долати всілякі труднощі. <p>Ідея: засудження тоталітарного режиму; возвеличення сильної людини, спроможної подолати будь-які труднощі, зберігши в серці добро й любов.</p> <p>Пафос: драматично-героїчний.</p> <p>Мотив: «протистояння добра і зла», «сильна людина», «велика сила кохання», «антилюдяна</p>	<p>Дослідницька робота. «Учимося розуміти авторський задум».</p> <p>Метод «Мозковий штурм».</p> <p>Вибіркова робота. «Удосконалюємо вміння міркувати по-філософськи».</p> <p>Аналітична робота.</p> <p>Прийом «Бліц - дискусія».</p>	Робота в групах.

	<p>сутність радянської системи».</p> <p>-Жанрова своєрідність: пригодницький роман. За стильовими ознаками - це неоромантичний пригодницький роман:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтригуючий, динамічний сюжет; ▪ напружена фабула: читач постійно перебуває в емоційному напруженні; ▪ головний герой — романтична, сильна, мужня особистість, яка перемагає; ▪ проблема свободи людини, її боротьба за своє визволення; ▪ наскрізна гуманістична ідея перемоги добра над злом; ▪ промовиста символіка; зворушливий любовний мотив у сюжеті. <p>Особливістю ж роману І. Багряного "Тигролови" є те, що він поєднав у собі дуже серйозні, глибокі проблеми з романтикою пригод. Пригоди, у свою чергу, зображені різні за своєю вагою та значущістю.</p>	<p>Лабораторна робота.</p> <p>Вправа «Література – джерело захопливих розваг».</p> 	
<p>3 Організація твору через єдність змісту та форми.</p>	<p>-Побудова літературного твору. Сюжет — далекий від мрійливої сентиментальності, навпаки — він напружений, динамічний. Композиція: твір складається з 2 частин, 12 розділів, ряду підрозділів, схожих на новели, що</p>	<p>Робота над змістом твору. Метод «Мозковий штурм».</p> <p>Дослідницька діяльність.</p>	<p>Робота в групах.</p>

мають інтригуючі назви, як ось: «Дракон», «Навзаводи зі смертю», «Memento more», «Заколот і капітуляція», «Бог кохання» і т. ін. Основним композиційним принципом, за яким побудовано роман, є принцип дихотомії, тобто сюжетні лінії розгортаються паралельно, протиставляються і зіставляються.

Конфлікт: протистояння головного героя проти тоталітарного суспільства, «антилюдяна сутність радянської системи»

Експозиція: втеча Григорія Многогрішного з поїзда-дракона.

Зав'язка: герой-в'язень потрапляє до сім'ї тигроловів (Сірків). Кульмінація: вбивство Медвина Многогрішним.

Розв'язка: еміграція Григорія та Наталки за кордон.

-Позасюжетні епізоди-пейзажі, портрети, сценічні елементи — романтично забарвлені.

- Пейзажі.
- Сценічні моменти.
- Опис інтер'єру.
- Історичні екскурси.
- Екзотичні панорами Сіхоте-Алінських гір .
- Описи краєвидів на Зміїній та Голубій Падях.

Пейзажі та інтер'єри дають уявлення про місце і час дії, розкривають внутрішній стан героя.

Створення схеми, колажу.

Презентація.

Почережні запитання.

Метод «Взаємне навчання».

Бесіда «Так - Ні».

Складання таблиці, схеми.

Активне слухання.

Вправа «Бачимо текст із середини»

Індивідуальна робота.

Робота в парах.

4 **Внутрішня форма твору:**
-художні образи;
-основні прийоми створення образу;
-система образів.

-Характеристика головних героїв.

Григорій Многогрішний – нащадок славного українського гетьмана, відчайдушний патріот. Водночас поєднав у собі суцвіття кращих рис українського національного характеру. Воля і вчинок – от найважливіші еталони для нього. З його образом пов’язано втілення основної ідеї твору.

Начальник етапу– поїзда смерті — майор Медвин. Це справжній людолов, що полює на людей, залякує, катує, принижує непокірних. Він затятий мучитель Григорія Многогрішного — молодого інженера-авіатора,— що потрапив йому в лапи. Все життя йому вважаються очі з кривавими росинками, пошматоване тіло юнака, і він божевільно боїться його, бо подумки називає молодим тигром. Медвин – уособлення зла, тоталітаризму.

Сірки — це не лише гарна родина, це міцне родовідне дерево української нації, з якого відродилась і утворилась нова держава і нова людина. У Сірковій родині ми вбачаємо долю своєї України. І. Багряний з оптимізмом утверджує, що плакаючи сім’ю та родину, ми відроджуємося,

Заповнити таблицю.

Вправа «Література – джерело людинознавства»

стаємо сильним і неподоланим народом, а відтак, і щасливим, бо ж «сміливі завжди мають щастя»

- Індивідуальні риси.
- Зовнішні риси: обличчя, фігура, костюм.
- Прийоми створення персонажа: вчинки, почуття, мова, ставлення до жінок.

Воля і вчинок, лицарське ставлення до жінки – найважливіші еталони для Многогрішного.

Сила зла, підступності, ненависті, бездушності – майор НКВС Медвин.

Побут Сірків – побут України. Сірки – національно свідомі українці, які зберегли культуру свого народу.

Вправа «Соціальні перетворення».

Гармонійний внутрішній світ Многогрішного

Деструктивний внутрішній світ Медвина

Любов
Ненависть

Родина

Пиха

Батьківщина

заздрість

Домашня робота.

Творча робота. «Сімейний кодекс родини сірків».

Вправа «Кола Вена». Знайти спільне й відмінне в образах Многогрішного та Медвина.

Рольова гра.

Вправа «Дай пораду».

Психологічний аналіз «Угадай героя».

«Угадай героя за цитатною характеристикою».

Робота в парах.

		<p>Вправа «Літературне дешифрування» «Так – Ні» Інсценізація «Представ героя». «Інтерв'ю з героєм». «Сповідь героя». Внутрішні монологи персонажів. Есе. Комп'ютерна презентація. Лабораторна робота.</p>	
5	Позиція автора.	<p>Автор симпатизує головному героєві, наділяє його сміливістю, оптимізмом, благородністю, лицарським ставленням до жінки. Засуджує Медвина як символ зла. Родина Сірків – доля України.</p>	<p>Прийом «Займи позицію». Прийом «Анкета-газета». Проектна діяльність «Сучасний Многогрішний XXI століття».</p>
6	Символіка.	<p>Символічна назва роману «Тигролови». Спочатку роман мав назву «Звіролови», яка точніше характеризувала весь твір і авторську ідею. Звіролови — це ті, що заганяють людину, як звіра, в клітку і перевозять туди, де, як їм здається, вони будуть у безпеці. Звір у клітці може рикати, скреготіти зубами, але він не зможе дістати своїх мучителів. Особливо страшно, коли люди поллють одне на одного, забуваючи про жалість,</p>	<p>Обмін думками. Асоціативний малюнок потяга-дракона</p> <p>Чорне пекло</p>

доброту, порядність.

Символічні образи:

- потяг-дракон (символ тоталітаризму);
- потяг-експрес (символ «забезпеченого» нового життя більшовицької верхівки);
- білена глиняна хата (символ України в тайзі);
- тигр (символ володаря, сили, незламності людського духу).

Які символи використав би ти для того, щоб зобразити кохання, розлуку, відчай, замилювання, нещирість, природність, досконалість?

Вогненні очі На
сталевих лапах Шістдесят суглобів

«Майстерня письменника». Створення ілюстрацій до твору.

Вправа. «Розкодуй слово».

Вправа «Розгадай таємниці твору».

Вправа «Учимося образному мисленню».

Знаходимо зв'язки між видами мистецтва.

Проблемне питання.

Ком'ютерна презентація.

7	<p>Власна думка про твір учителя та учнів.</p>	<p>Однією з важливих особливостей роману є те, що він поєднав у собі глибокі і серйозні проблеми із романтикою пригод.</p> <p>Головне: за будь-яких обставин людина повинна зберегти в собі співчуття, доброту, віру в людяність. Для героїв письменника почуття національної гідності, патріотизму є органічним, природним, як саме життя.</p> <p>«Тигролови» - це енциклопедія життя українців Далекого Сходу, багатопроблемний політичний роман і чудова пригодницька книжка зі щасливим, майже фантастичним фіналом, і твір, що дає читачеві естетичну насолоду.</p> <p>І. Багряний довів важливість для кожного з нас за будь-яких обставин не розгубити своє душевне багатство, зберегти в собі людину, повноцінну, самодостатню, вільну особистість, яка зможе проявити активну життєву позицію, перемогти зло.</p>	<p>Метод «Відкритий мікрофон».</p> <p>Прийом «Незакінчене речення».</p> <p>Прийом «Художня інтерпретація».</p> <p>Есе.</p> <p>Рефлексія. «Скарбниця морально –етичних цінностей».</p>	
---	---	--	---	--